

У СТРАХА ВОЧЫ ПА ЯБЛЫКУ

...У дзевятым класе сярэдняй школы нас залічылі ў вучэбна-вытворчы камбінат, дзе можна было атрымаць рабочую прафесію. Я, напрыклад, вучыўся на шафэра — на кіроўцу катэгорыі «С», і ў адной групе са мной былі хлопцы з суседняга мястэчка Пяршаі. Некага з іх я ведаў дрэнна, некага — лепш. Але ж праз нейкі час стаў заўважаць, што ўсе яны неяк дзіўна пазіраюць на мяне і не тое, каб дужа цураюцца, але неяк пайбваюцца ці што...

Мяне гэта, ну вядома ж, інтрыгавала, хоць выгляду не падаваў, бо ведаў, што час — ён такі, ён усе па сваіх месцах расставіць.

І сапраўды ідуць заняткі, ідуць нейкія размовы... Да мяне падыходзяць хлопцы, пытаюцца пра каратэ: дзе, маўляў, можна запісацца ў спартыўную секцыю, як часта праходзяць трэніроўкі, ці многа бывае траўмаў?

Я без задняй думкі кажу ім усё, што ведаю. І пры гэтым заўважаю, што некалькі маіх аднакурснікаў аж душацца ад смеху.

З чаго б гэта? Спыніў неяк аднаго з іх і хацеў распачаць допыт. Але той адразу ж прызнаўся, што гэта жарт такі: нашы хлопцы папярэдзілі пяршайскіх — маўляў, са мною лепш не звязвацца, бо я пад гарачую руку...

Карацей, яны прыдумалі цэлую байку пра тое, што я доўга ездзіў у Мінск, у адной са спартыўных секцый займаўся каратэ, што ў мяне падчас трэніровак не атрымліваўся нейкі прыём, таму трэнер абавязваў мяне брыдкім словам. А я ў адказ вельмі раззлаваўся: не разлічыўшы сілы, нанёс удар... І сеў бы ў турму, але ж нейкім чынам, па вялікім блаце мяне ўдалося «адмазаць»...

Карацей, мае аднакурснікі пасмяяліся з пяршайскіх хлопцаў.

Тыя, дарэчы таксама... Калі даведаліся, што я ніякі не каратыст.

Ігар Солтан,
г. Івянец.

«СИТУАЦИЯ ВЫЙШЛА З-ПАД КАНТРОЛЮ»

Неяк у пятніцу Мікола атрымаў зарплату. Па старой завяздэнцы скінуўся з мужыкамі «на піва». Разам зайшлі ў кафэ, узялі пляшачку беленькай, потым яшчэ адну. Так што дадому гаспадар ледзьве прывалокся...

Жонка, убачыўшы яго, вядома ж, папракнула, спытала, калі гэта скончыцца?! Потым прыпомніла мужу ўсё, у чым ён правініўся, і які

ўжо раз паабяцала, што, калі ён не спыніцца — будзе і далей заяўляцца дадому п'яным — то развядзецца, не будзе з ім жыць...

А вось што далей было, сужэнцы не зразумелі — ні тады, ні потым. Ім — ці паверыце — голас быў. Гэта значыць, што ў пакоі ні села ні пала, загучала рашучае: «Сітуацыя выйшла з-пад кантролю. Трэба тэрмінова прымаць меры!»

І цішыня, як той казаў... Сужэнцы азірнуліся па баках: тэлевізар ніхто не ўключыў, вокны ў хаце зачынены, радыё трэці дзень як сапсаванае... Тады хто гэта і адкуль? Ды з такімі словамі...

Мікола адразу ж працверазеў. Паліна не на жарт спужалася. Яны пераглянуліся і... зарагаталі... Удавіх, да ікаўкі.

...Пасля гэтага, як і варта было чакаць, сужэнцы памірыліся. Мікола прызнаўся, што па-ранейшаму кахае Палінку, што без яе, сваёй паланіцы, не ўяўляе жыцця. А ўрэшце — слова ёй даў, што прыслушаецца да голасу радыёцешчы, не будзе больш выпіваць з сябрамі.

А можа, і яны, паглядзеўшы на сябра, падумаюць пра жонку, пра дзяцей, пра ўласнае здароўе і — пакуль «сітуацыя пад кантролем» — ад дурнога адмовяцца таксама?

Галіна Нічпаровіч,
в. Магільна, Уздзенскі раён.

БЫЛА Б СВИННЯ... А ПАРАСЯТКИ БУДУЦЬ

Не так часта, дзякаваць Богу, але ж бываюць дні, калі на вуліцу лепш не высоўвацца. Надвор'е — не дай Бог! Пра такое нашы продкі добра казалі: «Не пі, не еш і з хаты не вылазь».

Я ў той дзень дакладна сядзеў бы дома, бо спёка — проста страшэнная, але ж забеглася наша суседка цётка Зося і з парога мне: так і так, маўляў, свіння ў нас гукее... І не загнаць! Дапамагчы трэба.

Трэба, дык трэба: рушыў я на вуліцу. Бачу, дзядзька Пеця (цётчын муж) там адзін упіраецца: з дапамогай дубца ды грозных мацюкоў свінню з кустоў «выкалупвае». А тая, хітруха, добра прыдумала — на бок залягла і нават вухам не вядзе. Паспрабавалі падняць яе, на ногі паставіць — дзе там, не далі рады.

Добра, што гэта — вёска, добра, што людзі там спрэс свае, знаёмыя, міма чужой бяды не праходзяць. Жанчына адна запынілася, убачыла нашы патугі і кажа:

— А можа, вашу «нявесту» на тачцы завезці? У мяне ёсць — самаробная, ладная, якраз для вашай свінні.

БЕДНАЯ МЫШКА

Іншых ідэй у нас не было — згадзіліся на гэту. Жанчына падагнала той «агрэгат», мы нейкім чынам укацілі на яго таўстуху-свінню і павезлі.

Відовішча — трэба сказаць — было яшчэ тое: я ва ўсякім разе весялейшых ніколі не назіраў... Хоць бы таму, што тачка па сваёй канструкцыі была досыць глыбокай, але ж, як для нашай «пасажыркі», дык караткаватай. А таму свіння ехала ў ёй... паўседзечы — пярэднімі нагамі за борцікі «трымалася». А мы ў той «пані» ў возчыках былі, шкада — без званочкаў. Іх на дзядзьку Пецю добра было б начапіць, бо ён — як жэрдка, высокі, худы — сагнуўшыся ў тры пагібелі, за дышал тачку цягнуў, не-не ды і спатыкаўся бывала, падаў носам у пясок, бо, вядома ж, цяжка... Хоць мы з цёткай і ўпіраліся, — падпіхалі то тачку, то свінню...

Але ж і смеху стрымаць не маглі...

Вось так, пад рогат — свой і сустрэчных — мы дабраліся да патрэбнага нам падворка. І там — што вы думаеце — нашу пасажырку быццам падмянілі! Дзе дзеліся яе млявасць ды абьякавасць да жыцця: таўстуха, як той казаў, сканцэнтравалася, зламаўшы дышал, выскачыла з «карэты» і галопаімчалася ў патрэбны двор. Добра, што гаспадыня загадзя расчыніла і вароты, і хлёў.

Праўда, наша «нявеста» рванула не ў іх, не да «жаніха», — у іншы канец падворка.

Тут, мусіць, варта сказаць, што гаспадар яго працаваў трактарыстам і, відаць, як многія, лаўкола ад вялізнага К-700 прыстасаваў пад пайлку для скаціны. Збоку яна была падобнай да глыбокіх арэляў ці, можа, крэсла-качалкі...

Якраз туды свіння і панеслася. А ўжо там з усёго разгону плюхнулася ў «басейн». Выціснутая вада, вядома ж, паляцела вонкі, нас ледзь не зваліла з ног... Пярэстая ж, адшукаўшы прахалоду, у позе ўсё той жа «пані» задаволенна рохкала ды пагойдвалася ў пайлцы.

Мы зноў зайшліся ад рогату: ну сапраўды, якая ж нявеста пойдзе да жаніха не прыняўшы ванну?!

Іншая рэч, колькі ў ёй пярэскацца. Ну пяць хвілін... Ну дзесяць... Але вылазіць з вады купальшчыца не згаджалася і праз пятынаццаць. Прышлося нам з дзядзькам на лік «тры» кульнуць тую «ванну» — разам з акуратысткай.

Свіння гэта зразумела правільна: усочыла на ногі, стрэсла з сябе ваду і толькі тады пайшла да адчыненых дзвярэй, да «жаніха», з-за якога ў той дзень яна столькі адпакутавала...

Шчыра кажучы, хапіла і нам. А таму я зусім не здзівіўся, калі надвечоркам суседзі паклікалі мяне ў садок — каб пачаставаць, каб аддзячыць за дапамогу і яшчэ раз пагаварыць пра паводзіны сваёй гадаванкі.

Пра свінню, дарэчы, любяць казаць, што яна заўсёды гразь сабе знойдзе. Але ж — наколькі ведаю — гэта няпраўда, бо свіння шукае не гразь, а менавіта ваду.

Іван Гаральчук,
г. Мінск.

Неасабісты суб'ектыў

ШОСТЫ ПОЦІСК

Пра супадзенні,
якія не бываюць выпадковымі

НА маінай радзіме, у Кукшавічах, што недалёка ад Станькава, мы бываем цяпер толькі раз на год — увесну на Радаўніцу. У самой вёсцы ўжо ні далёкай, ні блізкай радні не засталася, затое на мясцовых кладках іх — цэлая вуліца Клімовічаў. Я заўсёды па дарозе на тыя надзвычай светлыя (сапраўдны бярэзавы гай, пранізаны сонечнымі промнямі) могілкі думаю пра павязі, якія трымаюць нас за продкаў, адно за аднаго; пра супадзенні, якія не бываюць выпадковымі; пра памяць, якая перадаецца на падсвядомым узроўні наступным пакаленням. Пра людзей, якія сустракаюцца, знаёмяцца, ідуць па жыцці, ужо ведаючы адзін пра аднаго, але не здагадваючыся, што яшчэ да іх нараджэння было нешта, што калі не правдызначыла іх сустрэчу, дык накрэсліла ў летапісе іх роду агульную старонку.

Машына імчала праз сонечнае майскае ранне, і ўбачанае па дарозе, прыгаданае, адчутае склалася ў выкшталцы, але абсалютна лагічны ланцужок.

Вось вёска Скірмантава, амаль родная — тут жыве брат; сюды, у саўгасны дом культуры хадзілі за сем кіламетраў на дыскатку. Вёску разам з жыхарамі ў 1943-м спалілі фашысты, у памяць пра гэта цяпер на плошчы стаіць мемарыял. Як гэта было, я чула ад жывога сведкі — Баляслава Феліцыянавіча Цехановіча. Ён, падлетак з суседніх Вертнікаў, у той спякотны дзень пасвіў паблізу кароў, і стаіўшыся ў хмызах, з жахам назіраў, як зганялі людзей у адрыву, як пасля падпалілі, як успыхвалі, бы свечкі, саламяныя стрэхі на хатах...

Расказаў мне гэта Баляслаў Феліцыянавіч далёка ад нашай з ім радзімы — у Моўчадзі, вёсцы на мяжы Баранавіцкага і Дзятлаўскага раёнаў, дзе ён жыў і працаваў. Мяне туды — у гасці да дзеда з бабкай — запрасіла аднакурсніца Ірына (сама яна родам з Магілёўшчыны, з Крычава), з якой пасля сталі па жыцці найлепшымі сяброўкамі. З яе дзедам Болесем пра нашы родныя мясціны, пра трагедыю Скірмантава мы прагаварылі тады ўвесь вечар. І дзіўна і незвычайна было ўсведамляць, як пакрычастыя сцяжыны лёсу вывелі нас адно да аднаго, можа, толькі дзеля таго, каб ён мог расказаць менавіта мне, якая магла не зразумець — дэталёва ўявіць — тое, што бачыў улетку 43-га...

Гадоў дзесці спіць на каталіцкіх маўчадскіх могілках дзед Болесь, сама Ірына каторы год святкуе дзень Перамогі ў Берліне, а я назаўтра пасля свята еду праз Скірмантава, праз Вертнікі, праз Койданава да сваёй бабулі Надзеі. Яе разам з аднавяскоўцамі фашысты ганялі капач памагі кайданавіцкаму яўрэй. Бабуля, жонка чырвонага камандзіра, з дваймі маленькімі дзецьмі-пагодкамі чужымі засталася жывой у пекле той вайны. Але гэты эпізод — калі над вялікай ямай, што яны выкапалі пад аўтаматамі, пасля два дні варушылася зямля і чуліся стогны — быў, здаецца, самы страшны ў яе ўспамінах. Яна нам, малым яшчэ, часта пра гэта расказвала. Дзеля чаго? Проста: каб помнілі.

А МОЖА, не так проста? Можа, дзеля таго, каб ужо праз дваццаць гадоў, як яе не стала, праз шэсцьдзесят гадоў пасля вайны, пазнаёміўшыся у Маскве з Сямёнам Рубіным, таксама журналістам, добрым, таленавітым хлопцам, я магла яму гэта расказаць? Бо, як высветлілася, менавіта там, у кайданавіцкай магіле ляжаць ягоныя дзед і бабуля... З Сямёнам з таго часу мы добрыя прыяцелі, летась ён прыязджаў у Мінск, мы разам ездзілі ў Койданава. І, памятаю, доўга пасля разважалі пра тое нешта, што накрэслівае ў летапісах зусім розных, не знаёмых да пэўнага часу людзей агульную старонку яшчэ да іх нараджэння...

Калісьці амерыканскія псіхологі прыдумалі тэорыю шасці поціскаў рукі, згодна з якой любяць два чалавекі на планеце знаёмыя паміж сабой праз ланцужок агульных знаёмых, які ў сярэднім складаецца з пяці чалавек. Не ведаю, наколькі яна правільная, але, калі яна сапраўды працуе, бадай што для кожнага, хто мае дачыненне да Беларусі, адным з гэтых шасці поціскаў абавязкова будзе поціск мінулай вайны. І так будзе, я думаю, яшчэ не з адным пакаленням. Ты можаш пра гэта нават не здагадацца, а яна дыхне раптам холадам у самы твар і зазірне ў вочы пустымі вачыніцамі.

ДЗЕЛЯ чаго? Вось тут, здаецца, сапраўды проста: каб помнілі.

Алена ЛЯЎКОВІЧ. alena@vziazda.by

Будзь у курсе!

Жадаеце заняцца прыдарожным сэрвісам?

У Беларусі зацверджана Генеральная схема развіцця прыдарожнага сэрвісу на рэспубліканскіх аўтадарогах.

З мэтай далейшага развіцця прыдарожнага сэрвісу на рэспубліканскіх аўтамабільных дарогах прынята пастанова Міністэрства транспарту і камунікацый «Аб устанавленні генеральнай схемы развіцця прыдарожнага сэрвісу на рэспубліканскіх аўтамабільных дарогах да 2020 года». У ёй адлюстраваны існуючыя

аб'екты прыдарожнага сэрвісу (АЗС, плячоўкі адпачынку, газазаправачныя станцыі, пункты харчавання, гасцініцы, СТА, мыйкі) на дарогах рэспубліканскага значэння з нумарацыяй «М» і «Р». Прыводзіцца пералік аб'ектаў сэрвісу, якія будуцца або праектуюцца. Таксама для патэнцыйных інвестараў пазначаны прапановы для размяшчэння аб'ектаў уздоўж аўтадарог. Цяпер у стадыі будаўніцтва знаходзіцца 90 розных відаў аб'ектаў сэрвісу, яшчэ 224 праектуюцца. Для перспектывага пашырэн-

ня і будаўніцтва новых сэрвісных комплексаў прапануюцца 475 аб'ектаў.

Падрабязна са зместам дакумента можна азнаёміцца ў інтэрнеце на сайце www.etalonline.by, а таксама на сайце Міністэрства транспарту і камунікацый у раздзеле «Дарожная гаспадарка» (падроздзел «Прыдарожны сэрвіс»).

Сяргей РАСОЛЬКА. rs@vziazda.by

Рубрыку вядзе
Валянціна ДОУНАР.